

Rede voor de Synode – 23 mei 2016

Broeders en zusters,

Het is voor mij een voorrecht en een zegen, u de groeten te mogen overbrengen van de broeders en zusters in Nood-Amerika. Ik ben hier een maand lang om te studeren en les te geven aan de Universiteit van Heidelberg. Ik geef een seminar over de geschiedenis van de Broedergemeente, met name over onze zending naar Noord-Amerika. Dit is mijn langste bezoek aan Duitsland, en ik geniet er erg van. Ik lees over de dagen van vroeger, toen Amerikanen hier synodes bezochten die wel weken duurden, en ik denk dat dat in vele opzichten goed was. De mensen leerden elkaar daardoor beter kennen. Herrnhut heb ik meerdere malen bezocht, maar dit is de eerste keer dat ik hier in Bad Boll ben en een van uw synodes mag bezoeken.

Enkele van mijn hier aanwezige vrienden houden mij op de hoogte over het leven van de Broedergemeente in Europa, en ik weet dat u met soortgelijke problemen te kampen hebt als wij in Noord-Amerika. Wij hebben conflicten over theologische en financiële kwesties. Net als u kennen wij het probleem van afnemende ledentallen, en sommige van onze gemeenten zijn zo klein dat ze zich in de toekomst waarschijnlijk geen predikant meer kunnen veroorloven. Wij worstelen met conflicten over seksualiteit en huwelijk. Maar bovenal krijgen veel Herrnhutters in de V.S. steeds meer het gevoel dat we als kerk aan het uitsterven zijn. De mensen zoeken in mijn land God nog wel, maar velen zoeken God niet langer in de kerken. De schandalen in de katholieke kerk hebben ieders vertrouwen in de pastores ondermijnd, ook in de protestantse pastores. Het feit dat zoveel Amerikaanse politici het christendom trachten te gebruiken om er hun doelstellingen mee te propageren geeft velen in mijn land de indruk dat kerken alleen maar plaatsen zijn om conservatieve, hatelijke ideeën te spuien. Oosterse religies, nieuwe religies en spiritualiteit zonder religie zijn voor velen aantrekkelijk. Maar nog veel talrijker zijn degenen die eenvoudig het geloof verloren hebben. En dan zijn er ook nog, die religie misbruiken om geweld en terreur te rechtvaardigen, hetgeen velen doet denken dat religie op zichzelf al gewelddadig en terroriserend is. Onze kerk is klein, maar laat zich niet afschermen van de veranderingen die plaatsvinden in de landen waar wij wonen. Wij maken moeilijke tijden mee en moeten harde besluiten nemen, als wij nog verder getuigenis willen geven van Christus in een wereld die Christus, de Vredevorst, zo bitter nodig heeft.

Aan het theologisch seminarie in Bethlehem doceer ik de geschiedenis van de Broeder-Uniteit. Ik weet dat u door de jaren heel wat geschiedenis gehoord hebt, en ik wil u niet vervelen met verhalen over de roemrijke dagen van weleer. Het is gemakkelijk te zeggen dat wij meer zouden moeten zijn zoals David Nitschmann of Leonard Dober en alles zouden moeten riskeren terwille van het Evangelie; of dat we ruimhartiger zouden moeten geven, zoals Erdmuthe Dorothea von Zinzendorf of Abraham Düringer. Maar vandaag wil ik de aandacht niet vestigen op de heroïsche tijd van zendingsijver, toen er overal gemeenten gevestigd werden. Ik wil liever kijken naar het totaalbeeld van onze kerkgeschiedenis.

De Broeder-Uniteit begon ooit met een klein aantal mannen en vrouwen in Praag, die de overtuiging hadden dat de kerk in hun dagen corrupt was geworden en de mensen niet langer tot Christus leidde. Gregor en zijn metgezellen waren zoals vele jonge mensen vandaag, die genoeg hebben van materialisme en gewinzucht en die een zinvol leven willen leiden. Sommige jonge mensen nemen tegenwoordig deel aan protestacties of proberen dienstbaar te zijn in arme landen. Hun doel is, de wereld te genezen en oorlog te voorkomen. Ze bezetten Wall Street en protesteren in Davos. De stichters van de Broeder-Uniteit, of wel de Jednota Bratrská, waren ook zo. Ze zaten in de grote kerk in Praag en hoorden preken over het volgen van Christus, maar zagen geen mensen die deden wat Christus geboden heeft. En dus vertrokken ze en vormden hun eigen gemeenschap. De wet van Christus zou de richtlijn worden voor al hun handelen. Ze weigerden deel te nemen aan het geweld in de wereld. Ze stichtten scholen om les te geven zowel aan vrouwen als aan mannen. Ze kwamen bijeen in eenvoudige gebouwen en niet in grote kerken. En ze werden vervolgd. Maar hoe meer de machthebbers hen aanvielen, des te groter werd hun aantal en des te verder verspreidden ze

zich. Ze publiceerden bijbels en andere geschriften om de mensen de weg van Christus te leren, en hun grootste bisschop was ook een van de grootste pleitbezorgers voor de wereldvrede, Jan Amos Comenius.

Die vroege Broeder-Uniteit werd uiteindelijk door geloofsvervolgung vernietigd. Duizenden maakten de dappere keuze, liever in ballingschap te gaan dan zich aan de overheid te onderwerpen en het Evangelie prijs te geven. Zij wisten dat wie in Christus zijn woning heeft overal ter wereld kan wonen. Vandaag zijn vele broeders en zusters die ik in Amerika ken bevreesd, dat onze kerk zal uitsterven. Ik herinner hen er dan aan dat onze kerk al eerder uitgestorven is. Ze werd uitgeroeid door het Habsburgse Rijk. Het Rijk vernietigde de institutionele vormen van de kerk. Haar gebouwen gingen over op de katholieke kerk. Bijbels werden verbrand. Predikanten werden in hechtenis genomen. Maar het geloof van de kerk overleefde de slachting van de oorlog. Vandaag telt de Broeder-Uniteit meer dan een miljoen leden wereldwijd, maar het Habsburgse Rijk is verdwenen. Het geloof blijft, ook als regeringen en economische machten instorten. En nu hebben we broeders en zusters op Cuba!

U kent allemaal het verhaal van de wedergeboorte van onze kerk in Herrnhut, zodat ik het daarover vandaag niet wil hebben. Ik wil u er alleen aan herinneren dat onze kerk ook in de tijd van Zinzendorf dikwijls dreigde te verdwijnen. De graaf werd gedwongen in ballingschap te gaan, maar zijn broeders en zusters verliet hij niet. Wij werden gedwongen Herrnhag en andere plaatsen te verlaten, omdat onze ideeën en praktijken voor de regeerders en de machthebbers te radicaal waren. Zendingen werden gearresteerd op St. Thomas, in Amerika, Rusland en elders. Georg Schmidt werd gedwongen Zuid-Afrika te verlaten, maar vandaag hebben we broeders en zusters in dat land. Over Zinzendorf deden vreselijke verhalen de ronde, maar het leek wel alsof, naar mate de wereld zich meer tegen onze kerk keerde, de mensen des te liever tot deze gemeenschap wilden behoren.

In de 18^e eeuw waren er, net als vandaag, velen die het gevoel hadden dat de kerken van hun tijd de Geest van Christus verloren hadden. Godsdienst was een hobby geworden en de eredienst was alleen nog iets voor de zondagmorgen, als de winkels gesloten waren. De mensen waren misschien wel vroom, maar hun vroomheid bereikte niet de diepste uithoeken van hun ziel. Jonge mensen reageerden op Zinzendorf, omdat ze iets moois, iets zinvol en waarachtigs wilden. Ze wilden dat hun leven zin zou hebben en hoopten de wereld beter te maken. Ze waren geïnspireerd door het visioen van het Koninkrijk Gods op aarde, en ze waren bereid veel te riskeren, omdat ze wisten dat ze voor eeuwig bij Christus zouden zijn.

Toen stierf Zinzendorf. De kerk werd geconfronteerd met bankroet en schandaal, de mensen waren bang, en de kerkleiders meenden dat ze Zinzendorfs radikale visie maar het best konden opgeven. Ze hoopten de kerk te kunnen redden door afstand te doen van het radicale geloof dat duizenden in vele landen had aangetrokken. Ze waren zo bang te uit te sterven, dat ze afstand deden van de wereld en haar beslommeringen. Onze gemeenten waren ooit leerscholen van de Heilige Geest geweest, waar men leerde moedige getuigen te zijn voor de weg, de waarheid en het leven. Het werden veilige havens, waar de mensen beschermd werden tegen nieuwe ideeën. Ze baden nog en zongen nog en hadden de Heiland lief, maar iets was er verloren gegaan. De jonge mensen werd afgeraden, kennis te nemen van de nieuwe ideeën van filosofen en politieke bewegingen. Ze moesten zich liever op de Broedegemeente richten en de wereld achter zich laten. Zelfs op onze zendingsvelden werden Europese zendingen tot paternalistische leiders, die trachtten hun kudde te beschermen tegen de last, hun eigen zaken te moeten besturen. Er waren nog wel moedige mensen zoals broeder Jaeschke, die naar Tibet ging, maar onze kerk had haar moed verloren en richtte haar hoop op conservatieve theologie en traditie.

En opnieuw ging ze bijna te gronde. Deze keer kwam dat niet door geloofsvervolgung, maar door de oorlogen die in de 20^e eeuw Europa bijna vernietigden. De Eerste Wereldoorlog, met de daarop volgende depressie en hyper-inflatie, en vooral de Tweede Wereldoorlog betekende voor onze kerk in Europa bijna het einde. U weet dat beter dan ik. U kent mensen die al deze ontberingen hebben meegemaakt en die hun uiterste best deden om uit de as van

de vernietiging nog iets goeds voort te brengen. U weer hoe de machten van het kwaad bijna zegevierden en jarenlang de harten en gedachten van miljoenen beheersten. Sommigen van u die hier vandaag aanwezig zijn hebben de vijandschap van communistische regeringen jegens de godsdienst meegemaakt – en u hebt het geloof behouden.

In zekere zin is de 20^e eeuw weer zoïets geweest als een periode van het Verborgene Zaad. Onze kerk heeft zich op haar overleven moeten concentreren. Zij moest wegen vinden om de lofzang voor onze Heiland gaande te houden en onze kinderen op te voeden in het geloof, maar de ontberingen van de vorige eeuw hebben ons in menig opzicht kreupel gemaakt. We leefden nog, maar we hebben veel dingen van vitale waarde opgegeven. We leefden nog, maar onze hoop verflauwde en onze moed wankelde. Wij droomden niet langer van het Koninkrijk Gods op aarde, maar richtten ons op het behoud van tradities en gebouwen. Wij droomden er niet langer van, aan wanhopige en nood lijdende mensen hemelse vreugde te brengen. In plaats daarvan schepten wij genoeg in de herinnering aan ons verleden. Mijn land heeft in de vorige eeuw niet zo geleden als uw landen. Onze geschiedenis was een andere, maar ook wij hebben de blik op de toekomst verloren. Wij hebben onze hoop en ons vertrouwen meer gericht op schenkingen en gebouwen dan op de Geest van God in mensenharten. We hebben ons ook bekommerd om onbelangrijke doelstellingen en pietluttige conflicten.

Jezus heeft gezegd dat degenen die hun leven willen behouden het verliezen zullen, maar dat degenen die hun leven opgeven, zullen leven. We hebben ons zo zeer gericht op het behoud van onze kerk, dat wij gevaar lopen, straks geen reden meer te hebben om nog als kerk te bestaan. Wij weten uit onze geschiedenis dat de dood niet het ergste is wat ons kan overkomen. Onze kerk is gestorven en herrezen, nog stoutmoediger en radikaler dan voorheen. In 1957 hielden wij een Unieits-Synode in Pennsylvania en deden de moedige stap, een nieuwe kerkorde en structuur in te voeren, die de provincies vrij zou laten om hun eigen weg te gaan, zolang als ze maar trouw bleven aan wat ons samenbindt. En dankzij deze radicale verandering zijn er nu meer Moravische broeders en zusters in de wereld dan ooit tevoren. Niet hier in Europa of in Noord-Amerika groeit onze kerk, maar in Afrika. Ze groeit omdat ze een weg gevonden heeft om de kernwaarheid van het Evangelie te verkondigen in termen die in die cultuur gehoor kunnen vinden en beantwoord worden. In het noorden zouden we dat ook moeten doen. We moeten ons open stellen voor de toekomst, ons open stellen voor de vraag: Wat wil God dat wij zijn zullen? Hoe kunnen wij vandaag Christus dienen?

Hier op het noordelijk halfrond krijg ik vaak de indruk dat wij onze moed en onze hoop verloren hebben. Wij trekken ons terug uit de wereld en haar uitdagingen in plaats van er op uit te gaan en de wereld er bij te betrekken. Onze jonge mensen verlaten onze kerk omdat ze elders zinvoller kunnen leven, en we laten ze maar rustig gaan. Wij weten dat de mens Gods goede schepping vernielt, maar we hebben er weinig over te zeggen. Wij zien mensen die voor oorlog en armoede op de vlucht zijn, en we voelen ons hulpeloos. Wij leven in een maatschappij waar velen God niet meer kennen, een maatschappij waar christenen steeds meer een minderheid worden. Het grootste zendingsveld is vlak voor onze huisdeur, maar wij zijn er niet op voorbereid. Wij hebben prachtige tradities, maar we hebben vaak geen woorden om het goede nieuws van Gods heil aan onze burens te vertellen. Wij – en daar sluit ik mijzelf bij in – hechten aan ons verleden en herinneren ons de glorie van weleer in plaats van ons eenvoudig af te vragen: “Wat wil Christus dat wij vandaag zullen doen?” Onze voorouders zetten hun leven en hun fortuin niet op het spel om iets te behouden; zij zetten alles op het spel omdat zij hoopten de wereld te kunnen veranderen en de toekomst beter te maken dan het verleden.

Ik meen dat wat we vandaag in onze wereld nodig hebben hoop is. En in onze kerken hebben we hoop nodig. Wat wij nodig hebben is, de hoop die in ons is tot nieuw leven te brengen. Ja, we ondervinden conflicten in onze gemeenten. Ja, we worden met financiële problemen geconfronteerd. Ja, we worden misschien wel geconfronteerd met de neergang of zelfs het verdwijnen van ons traditioneel kerkelijk leven. Maar deze dingen mogen ons onze hoop en onze moed niet ontnemen. Onze kerk is al eens eerder uitgestorven. Onze kerk heeft

ergere uitdagingen doorstaan dan deze. Onze beste tijd was toen wij het radicaalst en het moedigst waren, toen we ons het meest hartstochtelijk aan de onderwijzing van Jezus hielden, toen we met moed en met hoop de toekomst tegemoet zagen, in de zekerheid dat wij tot Christus behoren en dat Christus ons geroepen heeft om de wereld lief te hebben met de zelfde hartstocht waarmee hij haar liefheeft.

Mijn hoop voor deze synode en voor de synodes die dit jaar in Noord-Amerika gehouden zullen worden is, dat wij bereid zullen zijn de dingen op te geven die we niet langer nodig hebben en de zending zullen aanvaarden die Christus ons vandaag opdraagt. Laten we samen stoutmoedig zijn in onze liefde en dapper in onze ambtsbediening. Als we dat doen, als we in het geloof dat risico nemen, dan denk ik dat we geen moeite zullen hebben om geld voor onze zending bijeen te brengen. Ik denk dat onze conflicten zullen wegsmelten in de warmte van de liefde van Christus. Ik vertrouw dat God ons zal vervullen met een hoop, sterk genoeg om de uitdagingen die voor ons liggen aan te kunnen.

Hoop, broeders en zusters, is datgene wat ons doet afzien van onze eigen vrees en het ons mogelijk maakt om met ontferming en begrip naar anderen te kijken. Hoop maakt het ons mogelijk, werken der barmhartigheid te verrichten, omdat wij weten dat ons werk niet tevergeefs is. Hoop maakt het ons mogelijk, vandaag bomen te planten waarvan onze kleinkinderen eerstdaags de vruchten zullen plukken. Hoop zal ons helpen, de offers te brengen die vandaag nodig zijn, opdat onze kerk ook in de toekomst God moge dienen. Wij kunnen hoopvol zijn omdat wij onze Heiland kennen. Wij weten dat hij ons liefheeft en ons geroepen heeft om zijn volk te zijn en ons roept om vandaag zijn zending in de wereld uit te dragen. Laten wij ons dus openstellen voor Gods toekomst, vervuld van de blijde hoop, dat er met Christus altijd nieuw leven is. Hij heeft overwonnen, laat ons hem volgen.

Craig Atwood